

precej veliki in za več merličev napravljeni in iz živih skal umetno izsekani. „Grobi sodnikov“ so za „kraljevimi“ najkrasniši in najzanimiviši spominek starodavnih časov v obljubljeni deželi.

Na levi pa sva vidila delavce, ki o podnožji nekega skalovitega hriba kamenje kopljejo in lomijo za lepo terdno poslopje, ki ga zida dunajski nadškof, kardinal Rauscher, za avstrijske romarje v podnožji hriba „Akra“ blizo nekdanjega Pilatovega sodnišča. Poslopje to, ki bi utegnilo v kratkem dodelano biti, bo eno najlepših v Jeruzalemu. Avstrijski stavbar, gospod Endlicher, mlad in priljuden mož, je dal tudi od kamnoloma v mesto vozno pot in nekak voz na dveh kolesih napraviti, da se kamnje za omenjeno poslopje z manjšimi stroški v mesto vozi, kakor bi se na velbljudih nosilo — in to je edina, čeravno slaba vozna pot in edini voz v celi deželi.

Ko pri dolgem sprehodu vidiva, da je jeruzalemska okolica tudi na ti strani saj do Bira vsa gričasta, kamnitna in gola kakor na ostalih stranéh, se verneva, toda deleč okrog čez oljsko goro, spet v mesto.

Poslednjič sem šel še podzemeljski Jeruzalem ogledat. Pod mestom je namreč velika, jako široka in dolga jama. Nekteri terdijo, da derži do nekdanjega tempelja na gori „Moria“; gospod Endlicher pa mi je pravil, da ni tolika, ampak da sega le do sedanje avstrijske stavbe. — Jama ta pa je delo človeških rok. Najberže so lomili in rezali tu iz žive skale že pod Salomonom kamnje za tempelj in tempeljno — ali znabiti tudi za mestno ozidje, namreč tisto po dva sežnja in še čez dolgo, in po štiri do pet čevljev debelo kamnje, kakoršnega je v Jeruzalemu še nekoliko viditi. Uhod v jama pa je težaven. Poleg damaških vrat je namreč pri tléh skozi mestno ozidje ozek predor, skozi ktere se more človek po vseh štirih splaziti. Nekoliko korakov za predorom pa je jama že tako prostorna, da človek lahko pokonci ustane in z lučjo v rokah večidel nazdol po čudoviti votlini hodi. — Da so pa tu nekdanj res kamnje lomili in obrezovali, se vidi na prvi pogled, ker je v jami še nekoliko takih obrezanih kamnov, ki se žive stene le še malo derže. — V tem podzemeljskem Jeruzalemu se je bilo, ko so Rimljani pod Titom mesto vzeli, veliko Judov poskrilo; pa to jim ni nič pomagalo, ker so jih Rimljani tudi tu kmali zasledili.

Tako sem se bil malo po malem z jeruzalemskim mestom že popolnoma soznanil. Pa človek je pač čudna stvar in v resnici le žival navade! Zakaj ko sem poslednji čas po mestu hodil, nisem imel več le verskih skrivnost in Gospodovih čudežev v mislih, ampak razne misli so začelnjale že mi po glavi rojiti. Celó deseti brat, nesrečni terdi čevljar, ki ga je Sue v svoj roman „Le juif errant“ tako umetno upletel, mi je poslednjič na misel prišel.

(Dalje sledi.)

Cena pesem národnih.

Če že čislamo pevce, ki vedó združiti z umetnostjo pesemsko še pravi národní duh, so tem več izdelki več stoletij, ki so deloma že zapisani in tako pozabljivosti oteti, deloma še med prostim ljudstvom se nahajajo, občudovanja in čislanja vredni.

Že od nekdanj je bilo petje sosebna lastnost Slovanov; razne čutila svojega serca vedili so preobraziti v pesniško lepoto, ktera prispela je na tako stopnjo doversivnosti, da jo do sadaj še noben národ ni popolnoma dosegel. Kdo še ni čul o „dumah“ *) kozaških, kterih pesniška cena prekosí še celó nemško „Nibelungo“; ali kteremu izobraženemu Slovencu so neznane prekrasne serbske junaške, med

kterimi se nektere merijo z gerško „Iliado“, kteri daje vés omikan svet prvo stopnjo med pesniškimi plodi vseh časov.

Prebiraje jih, vidimo v mislih pred mestnimi vrati pošovanega starca, ki z glasovi svojih bornih gosel združuje pesmi, ktere je ali sam zložil po nagibu svojega serca, ali jih podedoval po kakem drugem slepcu.

Da nisem hvalil prenapeto in da terdenje ni prazna sanjarija, so mi porok občeslavni možje, ki so vedili ceniti národske stvari, med drugimi slaviti nemški pesnik Göthe. Njemu se je bila zraven drugih serbskih, zlasti neka erotična národna tako prikupila, da jo je mnogokrat prebiral in jo brez ovinka primeril z „visoko pesmijo“ Salomonovo. Tako je sodil Nemeec.

Če res veljá, kar sem že dostikrat čul, da pesem razumeti je dosti jezikoslovna vednost, čutiti pa, kar je v nji rečenega, da zna le pesnik, — smem brez vse dvombe to tudi tu poterditi.

Da pa moramo prebirati pesmi v izvornem jeziku, mi ni skorej treba opomniti, ker vsak vé, da nobena prestava, še od tako slavne roke, do zdaj ni izviru zadostila.

Ker ravno o ceni národnih pesem govorimo, bodo gotovo na mestu besede slavnega moža, ki je bil Slovan z dušo in telesom, ter je poznal vés slovanski rod v dušnem obziru tako, kot svoje rodne tatranske brate. Med drugim on piše: „Nahajajo se tudi drugod pesmi; slišijo se tudi ondi spevi; al ni jih nikjer toliko in niso s tako lepoto prešinjene kot naše slovanske. Karkoli se povzdigne nad vsakdanje človeško življenje, se vse spremeni v pesem, ter se oglašá v spevu tem mičniše ter prijazniše, čem nenavadniše so čutja, ki se dotikajo duše in naredijo pesem. V pesmi govori Slovan k svetu od roda do roda; v nji zložene so njegove najiskreniše čutila, najmileji izrazi domišljije in vsa misel njegova. Narodi indo-evropejski, kterih je Slovan najmlajši brat, pokazujejo vsak po svojem to, kar skrivajo v sebi, in po čem je zagorela njih duša. Ind se skazuje z zidanjem hramov ogromnih, Peržan s knjigami svetimi, Egipčan s piramidami, obiliski in ogromnimi, tajnimi labirinti, Grek s prekrasnimi kipi, Roman s čarobno malarijo, German z vablivo godbo; Slovan pa izlil je svojo dušo in misli v pesmi in povesti. Vse, kar je živelo pri imenovanih národnih v njih delih, to še danes sloví pri Slovanih v pesmih.“ *)

Naj se tedaj drugi národi dičijo s ponosnimi izdelki, ki jih je storila njih umetna roka, predede naše vendar bodo veliko slavniši spominki slavili, ki so jih zapustili v pesmih, v kterih veje živi dokaz njihovega blagega serca in bistrega uma.

Pri vseh drugih evropejskih národnih pa národno pesništvo tudi že umira, le pri nas Slovanih še vedno lepo cvetè. Da sta pa Slovenec in Poljak ga med vsemi drugimi sorodnimi brati najbolj zanemarila, mi gotovo noben ne bo overgel. Kaj je bil vzrok tega zanemarjenja pri Poljaci, nam ne gré govoriti, — kaj pa je pri nas Slovincih lahko vsak brez posebne bistroumnosti ugane. Imamo sicer Koritkovo „zbirko“, ali koliko je preganjani Poljak z vso svojo posnemanja vredno marljivostjo zadostil, je vsem dobro znano. Največja zasluga o tej reči gré zopet našim za napredek vseh domačih reči jako zasluženim „Novicam“, ki so nam donesle že toliko in nam še vedno donašajo prelepih národnih od raznih slovenskih za dom in národ unetih pisateljev. Dosti jih je še med ljudstvom, česar sem se sam prepričal, ker dano mi je bilo zapisati jih nekoliko še nikjer tiskanih, ktere bom kmalo priobčil.

Menim, da jih ne bo mogel nobeden „spodtkljive berklarije“ imenovati, ker ta čast gré z nekterimi drugimi večidel le onim čveteroverstnim, zarobljenim poskočnicam,

*) V českem in ruskem narečji pomeni beseda „duma“ to, kar v našem „misel, domišljija“, potem pa vzlasti vsako zgodovinsko žalostinko (elegijo).
Pis.

*) „O národních písních a pověstech plemen slovanských“, od Ludvita Štúra; str. 1.
Pis.

katere sem že izuzel in jih vnovič izjemljam iz pravih národnih, da se mi, če se vprihodnje še kaj o tem predmetu oglasim, te spačenosti vprek ne stavijo.

Toliko naj bo rečeno za zdaj o ceni biserov domačih, nad katerimi lepoto bi — kakor slavnoznaní jezikoslovec J. Grimm pravi — ostermela vsa Evropa, ako bi jih le poznala!
Gr. Krek.

Národne pripovedke.

Še ena pravljica o Rojenicah.

Imela je mati sina. Ponoči, ko je bilo dete rojeno, je slišala babica zvnaj pod oknom pogovor tréh belih žensk, kaj bo dete. Ena je rekla: „Mašnik bo.“ Druga: „Ubil ga bo sovražnik v vojski“ in tretja je rekla najglasneje: „Ubila ga bo strelja, ko bo osemnajsto leto spolnil.“

Ko so prinesli dete od svetega kersta, so bili pri botrinji vsi veseli, samo babica, sicer silno zgovorna, je bila zoper navado klaverna in govorila je le, kar je móгла. „Kaj Vam je, Maruša — praša oče boter babico — da se deržite, kakor da bi vam bil volk mlade pojedel?“ — E, kaj bi ne bila žalostna — odgovorí natihoma, da ni otročnica slišala — „Dete, ktero so danes kerstili, bo strelja ubila, ko bo 18. leto spolnilo. Tako sem slišala nocojšno noč se pogovarjati Rojenice pod oknom.“

Ostermeli so vsi nad to novico in žalostno so se razšli. Detetov oče je kmalo potem hudo zbolel. Ko čuti, da mu bolezen gré na smert, razodene svoji ženi, kar mu je babica pri botrinji povedala. Umerl je in žena si je to dobro v glavo vtisnila. Lepo je redila in učila edino dete, ktero je rastle, da so bili vsi veseli.

Rajni je zapustil vdovi veliko premoženje. Ko je bil sin sedemnajst let star in berhek mladeneč, je dala mati velik hram zidati. Globoko in globoko so kopali delavci v zemljo in ko so temelj (grunt) vložili, so začeli zidati obok nad obokom, tako, da so naredili devet obokov.

Ko je vidil sin tako silno zidovje, praša mater: „Čemu zidate toliko terden in globok hram?“ Mati se ni mogla premagati in s težkim sercom pové svojemu sinu, da zida to njemu. Sin je bil pobožen. Delal in pomagal je svoji materi, kolikor je mogel, pa tudi molil je rad. Ne deleč od hiše je dala mati znamenje zidati v spomin svojemu rajnemu možu. K temu znamenju je hodit sin vsak večer in molil je za svojega očeta in za svojo ljubo mater.

Bolj ko se je bližal osemnajstemu letu svoje starosti, tem bolj je njegova mati žalostna prihajala. Spolnil je osemnajsto leto. Zidarji so dodelali hram s deveterimi oboki. Reče tedaj mati sinu: „Preljubi sin! težko, težko, silno težko me stane, te živega v ječo zapreti; saj si mi moje edino veselje, moje edino upanje, — saj si mi moje vse! Pa kar so Rojenice prerokovale, se ima zdaj zgoditi, ko si osemnajsto leto spolnil. Pojdiva še k znamenju Bogu se priporočit, potem pa pojdi v hram, kjer sem ti vsega pripravila, česar ti bo treba.“

„Le pojdiva, mati, k znamenju molit, pa reči vam moram, da imam preživo vero v Boga, kakor da bi misliti mogel, da mu morem uiti. Le pojdiva. Silno soparno je in — zgôdi se Božja volja!“

Gresta k znamenju, mati s težkim, sin pa z mirnim in veselim sercom in z živo vero v Boga. Ne molita še dolgo, kar potamné černi oblaki obnébje, hud viháribuči, — zabliska se in v tem hipu tudi zagromí, da se zemlja zmaja in — oj čudo! v hram z deveterimi oboki je trešilo in ga razdjaló, da ni bilo družega ko sip in razvaline!

„O mati! Božja mogočnost je neizmerna“, — reče sin materi, — „v mojo smert bi mi bili zidali hram; strelja ga je raznesla. Bodi Bogu čast in hvala! njegove dela so velike!“

Zahvalila sta se še goreče modremu Stvarniku in mnogo let sta še živela srečna v pobožnosti in živi veri v Boga!
Zapisal Fr. Malavašič.

O Torki ali Torklji kaj.

Ker ste drage „Novice“ nam že marsiktero pripoved o Torki ali Torklji povedale, mislim, da ne bo od več, če še jaz eno povém, iz ktere lahko spoznate, da Torkljina pridnost ne sluje samo po kmetih, ampak da se tudi sém in tjé po mestu kak biserček od njene pridnosti sliši. Sledečo sem slišala pred kakima dvema letoma.

Kakor se sploh mladi ljudje radi dobrim naukom in svetom posmehujejo in nalaš nasproti ravnajo, ste tudi dve hčeri bogaboječe matere, ktera jih je večkrat opominjala, naj, kadar nehate delati, križ čez delo naredite, zlasti pa še, če dolgo v noč delate, rekoč: „Bog in sveti Božji križ.“ Tako bo nju delo večji tek imelo in še Torka jima bo pomagat prišla. In res! nekega kvaternega tedna se zvečer sestri prav pridno v delu skušate in do pozne noči nogovice pletete. Ker pa niste bile ena drugi kos, ju nazadnje zaspanec prisili, da se k počitku podate. Povedale ste, da ste precej dolgo terdno spale, kar se hipoma obé naenkrat prebudite in slišite, kako ročno da nekdo plete. Poslušale ste en čas, kar jim je jélo vroče prihajati, ker spomnile ste se maternega svarjenja. Nobena se ne upa ganiti, še manj pa spregovoriti. Pustile ste Torko naprej delati, in tako ste v tem strahu zaspale. Zjutraj, ko vstanete, greste koj vsaka svoje delo ogledat; al bilo je ravno vse tako, kakor ste na večer pustile. In od tistega časa niste opustile nikoli več, križa čez delo storiti. Franciška P.....

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Marburga 1. sept. * Z letošnjo letino smo dosti zadovoljni; terta je sila polna, le vreme ji ni kaj ugodno, da bi grojzdje móglo dobro zoréti. V naši vinoprodajavnici pod umnim in krepkim vodstvom gosp. ključarja Kocha iz Rajna gré vinska kupčija kaj dobro. Komaj je vnovič napolnjena s 5000 štertini, kmalo je spet prazna, ker podružnice v Gradcu, Celovcu, Ljubljani in Terstu ga hočejo toliko, da jim komaj zadostuje. Pikrarja iz hrama gosp. nadvojvoda Joana je šlo poslednji čas veliko steklenic celó v Bolonjo itd. Očitno se vidi tú, kaj združena moč premore in kako taki veliki hrami pod vodstvom umnega mojstra pomagajo domačemu, nepoblojenemu vinu na noge!

Iz Siska. Še zmiraj ni nič kupčije in poslednjih osem dni se ni prav nič spečalo. Ker je cena tudi na Dunaji zopet za 6 kr. odjenjala, se tudi prihodnje ni bolje kupčije nadjati, temveč ker tudi pisma iz unanjih dežel malo malo upanja dajajo. Ker ni nobene kupčije, tudi ni mogoče tako ceno povedati, po kateri bi se bilo ravnati. Vode so dobre, vreme je lepo. Turšica obeta pridelka, kakor že mnogo let ne.

Iz tominskih gorá 2. sept. — Te dni so gospod tehant s ces. kantonskim uradnikom ogledovali šolo v naših gorah. Lepa priložnost je bila tú se prepričati, kako so naši duhovni gospodje vneti za šolo, med kterimi pa še posebno pohvalo zasluži častiti gospod Juh, kurat v Poniški. Iz lastne dobre volje je zraven obilih opravil, ki mu jih prizadeva obširna kuracija, vzel na svoje rame tudi šolo. Preskušnja šolske mladine je bila lepa spričba nevtrudljivosti omenjenega gospoda. V mali sobici, ki je bila za silo v šolo predelana, (brez navadnih klopi; pri mizi so se pisati učili) učil je 59 fantov in deklič, kteri so v branji, rajtanji in pisanji se večidel tako dobro skazali, da jih smém očitno pohvaliti. Poslednjič so zapeli tri slovenske pesmice: „Misionsko“, „Tičico“ in „Zakaj bi fantič vesel ne bil“, tudi prav lepo. Po pre-